

Tommelise

Der var engang en kone som så gerne ville have sig et lille bitte barn, men hun vidste slet ikke hvor hun skulle få et fra. Så gik hun hen til en gammel heks og sagde til hende: »Jeg ville så inderlig gerne have et lille barn, vil du ikke sige mig hvor jeg dog skal få et fra?«

»Jo, det skal vi nok komme ud af!« sagde heksen. »Der har du et bygkorn, det er slet ikke af den slags som gror på bondemandens mark, eller som hønsene får at spise. Læg det i en urtepotte, så skal du få noget at se!«

»Tak skal du have!« sagde konen og gav heksen tolv skilling, gik så hjem, plantede bygkornet, og straks voksede der en dejlig stor blomst op. Den så ganske ud som en tulipan, men bladene lukkede sig tæt sammen ligesom om den endnu var i knop.

»Det er en nydelig blomst!« sagde konen og kyssede den på de smukke røde og gule blade, men lige idet hun kyssede, gav blomsten et stort knald og åbnede sig. Det var en virkelig tulipan, kunne man nu se, men midt inde i blomsten på den grønne stol sad der en lille bitte pige, så fin og nydelig. Hun var ikke uden en tomme lang, og derfor kaldtes hun Tommelise. En nydelig lakeret valnødskaal fik hun til vugge, blå violblade var hendes madrasser, og et rosenblad hendes overdyne. Der sov hun om natten, men om dagen legede hun på bordet, hvor konen havde sat en tallerken som hun havde lagt en hel krans om med blomster der stak deres stilke ned i vandet. Her flød et stort tulipanblad, og på dette måtte Tommelise sidde og sejle fra den ene side af tallerkenen til den anden. Hun havde to hvide hestehår at ro med. Det så just dejligt ud. Hun kunne også synge, o, så fint og nydeligt som man aldrig her havde hørt.

En nat som hun lå i sin smukke seng, kom der en hæslig skrubtudse hoppende ind ad vinduet; der var en rude itu. Skrubtudsen var så styg, stor og våd, den hoppede lige ned på bordet hvor Tommelise lå og sov under det røde rosenblad.

»Det var en dejlig kone til min søn!« sagde skrubtudsen, og så tog hun fat i valnødskaallen hvor Tommelise sov, og hoppede bort med hende gennem ruden ned i haven.

Der løb en stor, bred å, men lige ved bredden var det sumpet og mudret. Her boede skrubtudsen med sin søn. Uh, han var og så styg og fæl, lignede ganske sin moder! »Koax, koax, bække-ke-kex!« det var alt hvad han kunne sige da han så den nydelige lille pige i valnødskaallen.

»Snak ikke så højt, for ellers vågner hun!« sagde den gamle skrubtudse, »hun kunne endnu løbe fra os, for hun er så let som et svanedun. Vi vil sætte hende ud i åen på et af de brede åkandblade. Det er for hende, der er så let og lille, ligesom en ø! Der kan hun ikke løbe bort mens vi gør stadsestuen i stand nede under mudderet hvor I skal bo og bygge.«

Ude i åen voksede der så mange åkander med de brede grønne blade der ser ud som de flyder oven på vandet. Det blad som var længst ude, var også det allerstørste. Der svømmede den gamle skrubtudse ud og satte valnødskaallen med Tommelise.

Den lille bitte stakkel vågnede ganske tidlig om morgenen, og da hun så hvor hun var, begyndte hun så bitterligt at græde, for der var vand på alle sider af det store grønne blad, hun kunne slet ikke komme i land.

Den gamle skrubtudse sad nede i mudderet og pyntede sin stue op med siv og gule åknapper – der skulle være rigtigt net for den nye svigerdatter – svømmede så med den stygge søn

ud til bladet hvor Tommelise stod. De ville hente hendes pæne seng, den skulle sættes op i brudekammeret før hun selv kom der. Den gamle skrubbtudse nejede så dybt i vandet for hende og sagde: »Her skal du se min søn, han skal være din mand, og I skal bo så dejligt nede i mudderet.«

»Koax, koax! Brekkekekex!« det var alt hvad sønnen kunne sige.

Så tog de den nydelige lille seng og svømmede bort med den, men Tommelise sad ganske alene og græd på det grønne blad, for hun ville ikke bo hos den fæle skrubbtudse eller have hendes hæslige søn til sin mand. De små fisk som svømmede nede i vandet, havde nok set skrubbtudsen og hørt hvad hun sagde, derfor stak de hovederne op; de ville dog se den lille pige. Så snart de fik hende at se, fandt de hende så nydelig, og det gjorde dem så ondt at hun skulle ned til den stygge skrubbtudse. Nej, det skulle aldrig ske. De flokkede sig nede i vandet rundt om den grønne stilk der holdt bladet hun stod på, gnavede med tænderne stilken over, og så flød bladet ned ad åen, bort med Tommelise, langt bort hvor skrubbtudsen ikke kunne komme.

Tommelise sejlede forbi så mange steder, og de små fugle sad i buskene, så hende og sang: »Hvilken nydelig lille jomfru!« Bladet med hende svømmede længere og længere bort. Således rejste Tommelise udenlands.

En nydelig lille hvid sommerfugl blev ved at flyve rundt omkring hende og satte sig til sidst ned på bladet, for den kunne så godt lide Tommelise, og hun var så fornøjet, for nu kunne skrubbtudsen ikke nå hende, og der var så dejligt hvor hun sejlede. Solen skinnede på vandet, det var ligesom det dejligste guld. Så tog hun sit livbånd, bandt den ene ende om sommerfuglen, den anden ende af båndet satte hun fast i bladet. Det gled da meget hurtigere af sted og hun med, for hun stod jo på bladet.

I det samme kom der en stor oldenborre flyvende, den fik hende at se, og i øjeblikket slog den sin klo om hendes smække liv og fløj op i træet med hende. Men det grønne blad svømmede ned ad åen, og sommerfuglen fløj med, for han var bundet til bladet og kunne ikke komme løs. Gud, hvor den stakkels Tommelise blev forskrækket da oldenborren fløj op i træet med hende. Men hun var dog allermest bedrøvet for den smukke, hvide sommerfugl hun havde bundet fast til bladet. Dersom han nu ikke kunne komme løs, måtte han jo sulte ihjel. Men det brød oldenborren sig ikke noget om. Den satte sig med hende på det største, grønne blad i træet, gav hende det søde af blomsterne at spise og sagde at hun var så nydelig, skønt hun slet ikke lignede en oldenborre. Siden kom alle de andre oldenborrer der boede i træet, og gjorde visit. De så på Tommelise, og frøkenoldenborrerne trak på følehornene og sagde: »Hun har dog ikke mere end to ben, det ser ynkeligt ud.« »Hun har ingen følehorn!« sagde den anden. »Hun er så smækker i livet, fy! Hun ser ud ligesom et menneske! Hvor hun er styg!« sagde alle hunoldenborrerne, og så var Tommelise dog så nydelig. Det syntes også den oldenborre som havde taget hende, men da alle de andre sagde hun var hæslig, så troede han det tilsidst også og ville slet ikke have hende. Hun kunne gå hvor hun ville. De fløj ned af træet med hende og satte hende på en gåseurt. Der græd hun fordi hun var så styg at oldenborrerne ikke ville have hende, og så var hun dog den dejligste man kunne tænke sig, så fin og klar som det skønneste rosenblad.

Hele sommeren igennem levede den stakkels Tommelise ganske alene i den store skov. Hun flettede sig en seng af græsstrå og hang den under et stort skræppeblad, så kunne det ikke regne på hende. Hun pillede det søde af blomsterne og spiste, og drak af duggen der

hver morgen stod på bladene. Således gik sommer og efterår, men nu kom vinteren, den kolde, lange vinter. Alle fuglene der havde sunget så smukt for hende, fløj deres vej, træerne og blomsterne visnede, det store skræppeblad hun havde boet under, rullede sammen og blev kun en gul, visnen stilk, og hun frøs så forskrækkeligt, for hendes klæder var itu, og hun var selv så fin og lille, den stakkels Tommelise, hun måtte fryse ihjel. Det begyndte at sne, og hvert snefnug der faldt på hende, var som når man kaster en hel skuffefuld på os, thi vi er store, og hun var kun en tomme lang. Så svøbte hun sig ind i et visent blad, men det ville ikke varme, hun rystede af kulde.

Tæt uden for skoven hvor hun nu var kommet, lå en stor kornmark, men kornet var for længe siden borte, kun de nøgne, tørre stubbe stod op af den frosne jord. De var ligesom en hel skov for hende at gå imellem, o, hun rystede sådan af kulde. Så kom hun til markmusens dør. Den var et lille hul inde under kornstubbene. Der boede markmusen lunt og godt, havde hele stuen fuld af korn, et dejligt køkken og spisekammer. Den stakkels Tommelise stillede sig inden for døren ligesom en anden fattig tiggerpige og bad om et lille stykke af et bygkorn, for hun havde i to dage ikke fået det mindste at spise.

»Din lille stakkell!« sagde markmusen, for det var i grunden en god gammel markmus, »kom du ind i min varme stue og spis med mig!«

Da hun nu syntes godt om Tommelise, sagde hun: »Du kan gerne blive hos mig i vinter, men du skal holde min stue pænt ren og fortælle mig historier, for dem holder jeg meget af.« Og Tommelise gjorde hvad den gode, gamle markmus forlangte og havde det da grumme godt. »Nu får vi nok snart besøg!« sagde markmusen, »min nabo plejer hver ugedag at besøge mig. Han sidder bedre endnu inden væggen end jeg, har store sale og går med sådan en dejlig, sort fløjlspejs! Bare du kunne få ham til mand, så var du godt forsørget. Men han kan ikke se. Du må fortælle ham de nydeligste historier du ved!«

Men det brød Tommelise sig ikke om, hun ville slet ikke have naboen, for han var en muldvarp. Han kom og gjorde visit i sin sorte fløjlspejs. Han var så rig og så lærd, sagde markmusen, hans huslejlighed var også over tyve gange større end markmusens, og lærdom havde han, men solen og de smukke blomster kunne han slet ikke lide, dem snakkede han ondt om, for han havde aldrig set dem. Tommelise måtte synge, og hun sang både »Oldenborre flyv, flyv!« og »Munken går i enge.« Så blev muldvarpen forliebt i hende for den smukke stemmes skyld, men han sagde ikke noget, han var sådan en sindig mand.

Han havde nylig gravet sig en lang gang gennem jorden fra sit til deres hus. I den fik markmusen og Tommelise lov til at spadserer når de ville. Men han bad dem ikke blive bange for den døde fugl som lå i gangen. Det var en hel fugl med fjer og næb der vist var død for ganske nylig da vinteren begyndte, og nu gravet ned just hvor han havde gjort sin gang.

Muldvarpen tog et stykke trøske i munden, for det skinner jo ligesom ild i mørke, og gik så foran og lyste for dem i den lange, mørke gang. Da de så kom hvor den døde fugl lå, satte muldvarpen sin brede næse mod loftet og stødte jorden op så der blev et stort hul som lyset kunne skinne ned igennem. Midt på gulvet lå en død svale med de smukke vinger trykket fast ind om siderne, benene og hovedet trukket ind under fjerene. Den stakkels fugl var bestemt død af kulde. Det gjorde Tommelise så ondt for den, hun holdt så meget af alle de små fugle, de havde jo hele sommeren sunget og kvidret så smukt for hende, men muldvarpen stødte til den med sine korte ben og sagde: »Nu piber den ikke mere! Det må være ynkeligt at blive

født til en lille fugl! Gudskelov at ingen af mine børn bliver det; sådan en fugl har jo ingenting uden sit kvivit og må sulte ihjel til vinteren!»

»Ja, det må I som en fornuftig mand nok sige,« sagde markmusen. »Hvad har fuglen for al sit kvivit når vinteren kommer? Den må sulte og fryse, men det skal vel også være så stort!« Tommelise sagde ikke noget, men da de to andre vendte ryggen til fuglen, bøjede hun sig ned, skød fjerene til side der lå over dens hoved, og kyssede den på de lukkede øjne. »Måske var det den som sang så smukt for mig i sommer?« tænkte hun, »hvor den skaffede mig megen glæde, den kære, smukke fugl!«

Muldvarpen stoppede nu hullet til som dagen skinnede igennem, og fulgte så damerne hjem. Men om natten kunne Tommelise slet ikke sove, så stod hun op af sin seng og flettede af hø et stort smukt tæppe, og det bar hun ned og bredte rundt om den døde fugl, lagde blød bomuld hun havde fundet i markmusens stue, på siderne af fuglen for at den kunne ligge varmt i den kolde jord.

»Farvel, du smukke lille fugl!« sagde hun, »farvel og tak for din dejlige sang i sommer da alle træerne var grønne, og solen skinnede så varmt på os!« Så lagde hun sit hoved op til fuglens bryst, men blev i det samme ganske forskrækket, thi det var ligesom noget bankede der indenfor. Det var fuglens hjerte. Fuglen var ikke død, den lå i dvale og var nu blevet opvarmet og fik liv igen.

Om efteråret så flyver alle svalerne bort til de varme lande, men er der én der forsinker sig, så fryser den således at den falder ganske død ned, bliver liggende hvor den falder, og den kolde sne lægger sig ovenover.

Tommelise rystede ordentligt, så forskrækket var hun blevet, for fuglen var jo en stor, stor en imod hende der kun var en tomme lang, men hun tog dog mod til sig, lagde bomulden tættere om den stakkels svale og hentede et krusemynteblad hun selv havde haft til overdyne, og lagde det over fuglens hoved.

Næste nat listede hun sig igen ned til den, og da var den ganske levende, men så mat den kunne kun et lille øjeblik lukke sine øjne op og se Tommelise der stod med et stykke trøske i hånden, for anden lygte havde hun ikke.

»Tak skal du have, du nydelige lille barn!« sagde den syge svale til hende, »jeg er blevet så dejlig opvarmet! Snart får jeg mine kræfter og kan flyve igen ude i det varme solskin!«

»O,« sagde hun, »det er så koldt udenfor, det sner og fryser! Bliv du i din varme seng, jeg skal nok pleje dig!«

Hun bragte da svalen vand i et blomsterblad, og den drak og fortalte hende hvorledes den havde revet sin ene vinge på en tornebusk og kunne derfor ikke flyve så stærkt som de andre svaler som da fløj bort, langt bort til de varme lande. Den var da til sidst faldet ned på jorden, men mere kunne den ikke huske og vidste slet ikke hvorledes den var kommet her.

Hele vinteren blev den nu hernede, og Tommelise var god imod den og holdt så meget af den. Hverken muldvarpen eller markmusen fik det mindste at vide derom, for de kunne jo ikke lide den stakkels fattige svale.

Så snart foråret kom, og solen varmede ind i jorden, sagde svalen farvel til Tommelise, der åbnede hullet som muldvarpen havde gjort ovenover. Solen skinnede så dejligt ind til dem, og svalen spurgte om hun ikke ville følge med. Hun kunne sidde på dens ryg, de ville flyve langt ud i den grønne skov. Men Tommelise vidste det ville bedrøve den gamle markmus om hun således forlod hende.

»Nej, jeg kan ikke!« sagde Tommelise. »Farvel, farvel, du gode, nydelige pige!« sagde svalen og fløj ud i solskinnet. Tommelise så efter den, og vandet kom i hendes øjne, for hun holdt så meget af den stakkels svale.

»Kvivit! Kvivit!« sang fuglen og fløj ind i den grønne skov.

Tommelise var så bedrøvet. Hun fik slet ikke lov at komme ud i det varme solskin. Kornet, der var sået på ageren hen over markmusens hus, voksede også højt op i vejret, det var en hel tyk skov for den stakkels lille pige, som jo kun var en tomme lang.

»Nu skal du i sommer sy på dit udstyr!« sagde markmusen til hende, for nu havde naboen, den kedelige muldvarp i den sorte fløjlspejs, friet til hende. »Du skal have både uldent og linned. Du skal have at sidde og ligge på når du bliver muldvarpens kone.«

Tommelise måtte spinde på håndten, og markmusen lejede fire edderkopper til at spinde og væve nat og dag. Hver aften gjorde muldvarpen visit og snakkede da altid om at når sommeren fik ende, så skinnede solen ikke nær så varmt. Den brændte jo nu jorden fast som en sten. Ja, når sommeren var ude, så skulle brylluppet stå med Tommelise, men hun var slet ikke fornøjet, for hun holdt ikke noget af den kedelige muldvarp. Hver morgen når solen stod op, og hver aften når den gik ned, listede hun sig ud i døren, og når så vinden skilte toppene af kornet ad så at hun kunne se den blå himmel, tænkte hun på hvor lyst og smukt der var herude, og ønskede så meget at hun igen måtte få den kære svale at se. Men den kom aldrig mere, den fløj vist langt borte i den smukke grønne skov.

Da det nu blev efterår, havde Tommelise hele sit udstyr færdigt.

»Om fire uger skal du have bryllup!« sagde markmusen til hende. Men Tommelise græd og sagde hun ville ikke have den kedelige muldvarp.

»Snik snak!« sagde markmusen, »gør dig ikke obsternasig, for ellers skal jeg bide dig med min hvide tand! Det er jo en dejlig mand du får! Hans sorte fløjlspejs har dronningen selv ikke mage til! Han har både i køkken og kælder. Tak du Gud for ham.«

Så skulle de have bryllup. Muldvarpen var allerede kommet for at hente Tommelise. Hun skulle bo med ham dybt nede under jorden, aldrig komme ud i den varme sol, for den kunne han ikke lide. Det stakkels barn var så bedrøvet, hun skulle nu sige den smukke sol farvel, som hun dog hos markmusen havde fået lov at se på i døren.

»Farvel, du klare sol!« sagde hun og rakte armene højt op i vejret, gik også en lille smule uden for markmusens hus, thi nu var kornet høstet, og her stod kun de tørre stubbe. »Farvel, farvel!« sagde hun og slog sine små arme om en lille rød blomst der stod. »Hils den lille svale fra mig dersom du får den at se!«

»Kvivit, kvivit!« sagde det i det samme over hendes hoved. Hun så op, det var den lille svale der just kom forbi. Så snart den så Tommelise, blev den så fornøjet. Hun fortalte den hvor nødig hun ville have den stygge muldvarp til mand, og at hun så skulle bo dybt under jorden hvor aldrig solen skinnede. Hun kunne ikke lade være at græde derved.

»Nu kommer den kolde vinter,« sagde den lille svale, »jeg flyver langt bort til de varme lande. Vil du følge med mig? Du kan sidde på min ryg. Bind dig kun fast med dit livbånd, så flyver vi bort fra den stygge muldvarp og hans mørke stue, langt bort over bjergene til de varme lande hvor solen skinner smukkere end her, hvor der altid er sommer og dejlige blomster. Flyv kun med mig, du søde lille Tommelise, som har reddet mit liv da jeg lå forfrossen i den mørke jordkælder!«

»Ja, jeg vil følge med dig!« sagde Tommelise, og satte sig op på fuglens ryg med fødderne på dens udbredte vinge, bandt sit bælte fast i en af de stærkeste fjer, og så fløj svalen højt op i luften, over skov og over sø, højt op over de store bjerge hvor der altid ligger sne, og Tommelise frøs i den kolde luft, men så krøb hun ind under fuglens varme fjer og stak kun det lille hoved frem for at se al den dejlighed under sig.

Så kom de til de varme lande. Der skinnede solen meget klarere end her, himlen var to gange så høj, og på grøfter og gærder voksede de dejligste grønne og blå vindruer. I skovene hang citroner og appelsiner, her duftede af myrter og krusemyrter, og på landevejen løb de nydeligste børn og legede med store brogede sommerfugle. Men svalen fløj endnu længere bort, og det blev smukkere og smukkere. Under de dejligste grønne træer ved den blå sø stod et skinnende hvidt marmorslot fra de gamle tider, vinrankerne snoede sig op om de høje piller. Der øverst oppe var mange svalereder, og i en af disse boede svalen som bar Tommelise.

»Her er mit hus!« sagde svalen, »men vil du nu selv søge dig en af de prægtige blomster ud som gror dernede, så skal jeg sætte dig der, og du skal få det så nydeligt du vil ønske det!«
»Det var dejligt!« sagde hun og klappede med de små hænder.

Der lå en stor hvid marmorsøjle som var faldet om på jorden og knækket i tre stykker, men mellem disse voksede de smukkeste store hvide blomster. Svalen fløj ned med Tommelise og satte hende på et af de brede blade. Men hvor forundret blev hun ikke! Der sad en lille mand midt i blomsten, så hvid og gennemsigtig som han var af glas. Den nydeligste guldkrone havde han på hovedet og de dejligste klare vinger på skuldrene, selv var han ikke større end Tommelise. Han var blomstens engel. I hver blomst boede der sådan en lille mand eller kone, men denne var konge over dem allesammen.

»Gud, hvor han er smuk!« hviskede Tommelise til svalen. Den lille prins blev så forskrækket for svalen, thi den var jo en hel kæmpefugl imod ham, der var så lille og fin, men da han så Tommelise, blev han så glad, hun var den allersmukkeste pige han endnu havde set. Derfor tog han sin guldkrone af sit hoved og satte på hendes, spurgte hvad hun hed, og om hun ville være hans kone, så skulle hun blive dronning over alle blomsterne! Ja, det var rigtigt nok en mand anderledes end skrubbtdsens søn og muldvarpen med den sorte fløjlspejs. Hun sagde derfor ja til den dejlige prins, og fra hver blomst kom en dame eller herre, så nydeligt det var en lyst, hver bragte Tommelise en present, men den bedste af alle var et par smukke vinger af en stor hvid flue. De blev hæftet på Tommelises ryg, og så kunne hun også flyve frablomst til blomst. Der var sådan en glæde, og den lille svale sad oppe i sin rede og sang for dem så godt den kunne, men i hjertet var den dog bedrøvet, for den holdt så meget af Tommelise og ville aldrig have været skilt fra hende.

»Du skal ikke hedde Tommelise!« sagde blomstens engel til hende, »det er et stygt navn, og du er så smuk. Vi vil kalde dig Maja!«

»Farvel! Farvel!« sagde den lille svale og fløj igen bort fra de varme lande, langt bort tilbage til Danmark; der havde den en lille rede over vinduet hvor manden bor som kan fortælle eventyr, for ham sang den »kvivvit, kvivvit!« derfra har vi hele historien.